

N:o 52.

Ank. till Riksd. Kansli d. 16 Maj 1873, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om antagande af ny dikningslag.

Enligt erhållen remiss åligger det Lag-Utskottet att yttra sig öfver en af Herr *C. A. Larsson* inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 8), hvarj föreslås, att Riksdagen ville för sin del antaga en sådan lag om dikning, som innefattas i Kap. V §§ 45 till och med 54 af det utaf komiterade den 15 Juni 1865 afgifna förslag till lag rörande vattenrätten; varande ifrågavarande §§ af följande lydelse:

”§ 45.

Dike, som hittills tjenat till afledning af vatten från annans mark, skall fortfarande öppet hållas, så att samma mark kan afdikas till fyra fots djup och underhållet åligge den, som eger marken, der diket framgår, såvida en annan är dertill förpligtad eller af ålder hållit diket. Ej vare dock någon pliktig att hålla sådant dike större, än att det har nio fots bredd upptill, en fots bredd i bottnen och fyra fots djup, der det grundast är; men har diket af ålder egt eller enligt särskild föreskrift bort ega större djup och bredd, då skall det gälla.

Till sådant dike må en hvar leda nya diken, om det utan skada ske kan; men förmår ej diket i dess laggilda skick att bortföra allt det nedrinnande vattnet, då vare lag, som i nästa § skils.

§ 46.

Tarfvar man för odling eller jords förbättring nytt dike, och kan vattnet ej ledas af å egna egor eller i egoskilnaden utan större kostnad, än en ledning

å grammars egor skulle medföra, då må man dika genom annans egor eller utvidga och fördjupa annans öppna dike. Leder man vatten med dike från egna egor till annans, med den rätt här ofvan sagd är, dike man då så långt, att nedanföre liggande egor ej af det tillredda vattnet skadas. I egoskilnad vare man alltid berättigad att dike göra, och rågrannar släppen till halfva marken hvar.

§ 47.

Vill man, i de fall, som i nästföregående § sagde äro, dika genom annans egor eller i egoskilnad eller utvidga och fördjupa annans öppna dike, stånde då sjelf kostnaden för dikningen jemte broars och trummors byggnad samt underhållet; gælde ock ersättning, som, der ej annorlunda åsämjes, skall i årlig afgäld bestämmas, till den, genom hvars egor dikningen sker, såväl för afsaknad af jord, som för det intrång han i öfrigt lider: men befinnes dikningen blifva till nytta äfven för denne, vare då han skyldig att i mån af sin båtnad deltaga så i dikningskostnad som underhåll; lide han ock i samma mån minskning i den ersättning för jord eller intrång, som honom eljest tillkomma bort; skolande denna alldeles bortfalla, om hans båtnad af dikningen motsvarar grannarnes.

Efter samma grunder varde ock underhållsskyldighet samt årliga afgälder jemkade eller eftergifne, om diket framdeles genom förändradt bruk af jorden blifver till större båtnad än tillförene för den, genom hvars egor det framgår.

§ 48.

Kan, der vatten må genom dike ledas öfver främmande egor, sådant till lika gagn för den, som dikningen påfordrat, ske på flerahanda sätt; då skall, om ej annorlunda åsämjes, dike så läggas, att minsta skada och intrång å främmande egorna sker, eller, om skilnad deri ej finnes, det läge väljas, der kostnaden för anläggning och underhåll blir minst.

§ 49.

Laggildt öppet dike skall så göras och underhållas, att, med samma lutning å båda sidorna, dess öfra bredd är minst så mycket större än bottnen som dubbla djupet; och vare dess djup och bredd i öfrigt sådana, samt broar och trummor så inrättade, att vattnet, äfven vid starkt tillflöde, kan obehindradt flyta undan.

Jord, som kastas upp ur öppet dike, må ej läggas så, att den kan skada dikets bestånd eller hindra vattnets tillopp.

Å hvar sida om öppet dike räknas ren till högst två fots bredd.

§ 50.

Å egna egor må en hvar göra dike öppet eller täckt, hvilketdera honom bäst synes; men ej må öppet dike, hvarigenom annan har rätt att leda vatten från sina egor, till täckt förändras, om vattnets aflopp skulle derigenom försvåras. Har man rätt till dikning å annans egor, må ej täckt dike derstädes göras, med mindre än att det tilledda vattnet kan derigenom lika fullständigt som i öppet dike bortföras.

Vill man göra täckt dike, hvarmed vatten kan ledas från eller ledas genom annans egor, vare skyldig inrätta detsamma så, att denne kan dertill ansluta täckdikning å sina egor; göra dock han påstående derom i så god tid, att hinder i arbetet eller förlust af redan nedlagd kostnad icke uppstår, och vare skyldig att vidkännas all deraf föranledd anläggnings- och underhållskostnad. I sådant fall, men icke annars, hafve man rätt att sig af annans täckta dike begagna.

§ 51.

Skall öppet dike läggas öfver annans egor eller för främmandes skull utvidgas eller fördjupas, vare den, som eger marken, berättigad att sjelf besörja underhållet mot godtgörelse af den, som skyldigheten dertill åligger; men för täckta diken hafve markens egare ej sådan rätt.

§ 52.

Mom. 1. I hvarje kommun på landet och i stad, der sådant är af nöden, skola finnas särskilde Synemän, två eller flera, allt efter kommunens storlek, med skyldighet att ej mindre inom densamma, än äfven i angränsande kommuner, då de, i händelse af förfall för der anställda synemän, tillkallas, pröfva förekommande frågor om dikning, som angå flere jordegares rätt. Val af synemän skall ske å kommunalstämma och allmän rådstuga, men, der kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige finnas, af dessa. Underättelse om valet skall meddelas vederbörande Under-rätt, hvarest syneman, förr än han må sin befattning utöfva, skall aflägga följande ed:

"Jag N. N. lofvar och svär vid Gud och Hans heliga Evangelium, att jag efter mitt bästa förstånd och samvete skall den mig såsom syneman uppdragna befattning utöfva och aldrig dervid uppsåtligen orätt göra, för hvad orsak eller under hvad sken det vara må; så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ".

Syneman är pliktig att fyra år innehafva sin befattning, der han ej från orten flyttar eller visar annat giltigt förhinder, och är ej skyldig att emottaga nytt val, förr än ytterligare fyra år förflutit. Befinnes syneman försumlig, kan han af kommunalstyrelsen skiljas från sin befattning, hvarom underrätt-

else bör ofördröjligen vederbörande Under-rätt meddelas.

För hvarje kommuns räkning anskaffas en inbunden och paginerad bok, i hvilken synemännen skola införa protokoll öfver alla sina förrättningar. Då densamma icke begagnas, skall den förvaras å landet hos kommunalnämndens och i stad hos drätselkammarens ordförande.

Mom. 2. Vill någon hafva fråga pröfvad, som angår dikning och hvaraf annans rätt är beroende, eller tvinga annan att fullgöra honom åliggande diknings- eller upprensningsskyldighet, då må han hos ojäfvig syneman inom kommunen eller, i brist deraf, inom angränsande kommun göra skriftlig anmälan derom och tillika uppgifva namnen på dem som frågan kan angå. Syneman underrätte då ofördröjligen annan syneman och utsatte i samråd med honom dag för syn å stället, samt teckne å den ingifna skriften besked derom med tillkännagifvande, att densamma bör genom sökandens försorg minst åtta dagar före synen bevisligen delgifvas dem, hvilkas rätt är af frågan beroende; dock må, der till följd af inträffad eller befarad skada större skyndsamhet är af nöden, kortare kallelsetid kunna af synemännen bestämmas. Två synemän, men ej flera, skola i hvarje förrättning deltaga.

Mom. 3. Å utsatt tid skola synemännen på förrättningsstället sig infinna. Uteblifver då någon af dem utan laga förfall, ersätte han all deraf uppkommande kostnad; kan ej annan syneman genast tillkallas, bör om möjligt ny dag för förrättningen utsättas. Skulle åter sökanden uteblifva, vare den väckta frågan för den gången förfallen och ankomme på ny anmälan; vare dock sökanden i denna händelse pliktig att för inställelsen godtgöra synemännen med dem tillkommande belopp och öfrige inkallade personer, efter som domstolen i brist på åsämjande bestämmer. Inställer sig sökanden, gånge förrättningen för sig utan hinder deraf att öfrige tillkallade jordegare uteblifvit.

Mom. 4. Synemännen hafva att undersöka och taga i noggrannt öfvervägande alla de omständigheter, hvilka, till följd af de i denna lag meddelade stadganden, kunna på frågans afgörande inverka och i öfrigt af vederbörande till stöd för deras påstående åberopas, och skola låta sig angeläget vara att mellan vederbörande åstadkomma godvillig förening, som skall af dem alla underskrifvas; men kan ej sådan tillvägabringas, skola de afgifva utlåtande, och bör, allt efter sakens beskaffenhet, genom föreningen eller utlåtandet bestämmas:

- 1:o) dikets läge och storlek;
- 2:o) hvarest och huru broar och trummor böra inrättas;
- 3:o) om dikesjorden bör från egorna bortföras, eller, i motsatt händelse, hvarest den å samma egor skall uppläggas, äfvensom, derest jordens värde icke motsvarar olägenheten af dess uppläggning, huru stor godtgörelse därför bör gifvas;

4:o) hvilken nytta genom föreslaget eller verkställt dikningsarbete tillskyndas den ene eller andre jordegaren, och huru ifrågakommande kostnader med afseende derå böra beräknas samt fördelas eller jemkas;

5:o) huruvida och i hvad mån påfordrad upprensning af dike skall ske;

6:o) när föreskrifvet arbete må påbörjas och senast skall vara utfördt; samt

7:o) huru kostnaden för förrättningen, hvilken alltid bör af sökanden förskjutas, skall emellan dem, som af dikningen hafva båtnad, fördelas eller eljest utgöras;

med mera sådant, som till fullständig utredning hörer och till förebyggande af framtida tvister lända kan.

Om för pröfning af någon bland förenämnda frågor erfordras, att afvägning sker, och den ej kan af synemännen verkställas, må dessa till sitt biträde kalla annan deri kunnig person och, om nödigt är, af sådan anledning uppskjuta förrättningen.

Mom. 5. Syneman åligger att sist inom åtta dagar efter förrättningen tillhandahålla den, som sådant begär, afskrift af det i ärendet förda protokoll.

§ 53.

Ej må klagan någorstädes föras emot förening ej heller emot synemäns utlåtande, för såvidt detsamma innefattar bestämmelse om dikens läge och storlek, och gånge förthy dikningen eller upprensningen genast i verkställighet. Skulle den, som blifvit förpligtigad att sådant arbete verkställa, underlåta att inom den af synemännen bestämda tid sitt åliggande fullgöra, ege då den, som af försummelsen lida kan, att det åsidosatta arbetet sjelf verkställa eller verkställa låta; kalle dock två ojäfvige män att syn hålla och njute, sedan försummelsen af dem vitsordad är, utmätning för kostnaden efter deras värdering, då han liter Kronofogde eller Magistrat derom till. Nöjes den försumlige ej deråt, instämme sin talan till Rätten inom tre månader efter utmätningen.

Åtnöjes man ej med fördelning af undersökningskostnad och dikningsskyldighet eller med ersättningar, som blifvit genom utlåtande bestämda, må den missnöjde till nästa ting eller, der det inom en månad infaller, till det derpå följande, och i stad inom en månad, instämma klander derå, vid äfventyr att hans talan eljest ej till pröfning upptages.

Ersättningar skola emellertid utgå och dikningsskyldighet fullgöras, på sätt synemännen bestämt, intill dess laga kraft egande utslag eller dom, hvarigenom ändring i utlåtande skett, blifvit hos syneman företedd, och denne gjort anteckning derom i ofvan omförmälda dikningsbok.

§ 54.

Skall ersättning i bestämd summa för en gång utgå, må dikningen ej ske, innan den blifvit till fullo gulden; är den åter i årlig afgäld satt, skall den utgå med samma rätt som annan afgäld eller ränta af fast egendom."

Till en början får Utskottet erinra, att, sedan vederbörande embetsmyndigheter jemte landstingen blifvit hörda och afgifvit yttranden öfver Komiterades ofvanberörda förslag till lag rörande vattenrätten, Kongl. Maj:t den 29 Januari 1869 uppdragit åt en ny komité att, med ledning af de mot detta förslag framställda anmärkningar, verkställa omarbetning i vissa delar af detsamma samt derjemte föreslå stadganden rörande ängsvattning. Denna senare komité har den 5 November 1870 afgifvit underdånigt betänkande och förslag, öfver hvilket förslag Högsta Domstolen sedermera blifvit hörd; och är frågan för närvarande beroende på vidare åtgärd af Kongl. Maj:t.

Med afseende å de anmärkningar, som af Högsta Domstolen blifvit framställda mot nyssberörda förslag, synes frågan om ordnandet af vattenrätten i dess helhet ännu icke hafva vunnit erforderlig utredning.

Den genom förevarande motion väckta särskilda fråga om ny lag rörande dikning torde emellertid kunna lösas oberoende af omförmälda mera omfattande lagstiftningsarbete. Utskottet, som ansett att det af motionären framställda förslag icke kunnat oförändradt antagas, har derföre varit betänkt på att omarbeta detsamma, och för sådant ändamål erhöllo några bland Utskottets ledamöter redan i början af riksdagen uppdrag att bereda ärendet till vidare behandling inom Utskottet. Dessa ledamöter hafva uppgjort ett förslag till stadganden i ämnet, hvilket förslag likväl, i anseende till dels mängden af öfriga göromål och dels några af samma ledamöters tillfälliga frånvaro från riksdagen, först i dessa dagar blifvit för Utskottet framlagdt. Redan den omständighet att tiden för riksdagens afslutande snart lärer vara inne torde utgöra en tillräcklig förklaringsgrund, hvarföre Utskottet anser föga ändamålsenligt att nu inlåta sig i granskning af sistnämnda förslag, hvilket innehåller icke mindre än 20 särskilda §§. Men härtill kommer ett annat skäl, hvarföre Utskottet öfvergifvit tanken på att nu inlåta sig i försök till ny lagstiftning i ifrågavarande hänseende. Utskottet antager nemligen att från Kongl. Maj:t redan vid nästa riksdag är att förvänta förslag till ny lag rörande åtminstone de viktigare delarne af vattenrätten.

Utskottet får af sådan anledning vördsamt hemställa,
att förevarande motion ej måtte till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 Maj 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. von Gegerfelt.

R e s e r v a t i o n :

af Herr C. A. Larsson: "Då särskilde ledamöter inom Utskottet nedlagt ett icke ringa arbete på sammanjemkning af de olika principer rörande dikningsskyldigheten som förekomma uti de tvänne komitébetänkanden, angående den så kallade vattenrätten, hvilka utgjort föremål för Högsta Domstolens granskning, anser jag Utskottet så mycket mindre bort hafva underlåtit att göra sådan framställning, som kunnat föranleda till särskild lagstiftning rörande dikning, som de af Högsta Domstolen emot nyss nämnda betänkanden uttalade anmärkningar gifva anledning till den förmodan, att de ämnen, som falla inom området af den s. k. vattenrätten, äro af så vidtomfattande natur att de svårigen torde låta uti en lag sig förena.

På samma gång jag sålunda reserverat mig mot Utskottets beslut, tager jag mig friheten hemställa,

det måtte Riksdagen, för sin del, besluta en, i öfverensstämmelse med förbemälda Utskottsledamöters afgifna förslag, så lydande författning:

§ 1.

Dike, som hittills tjenat till afledning af vatten från annans mark, skall fortfarande öppet hållas, så att samma mark kan afdikas till fyra fots djup, och underhållet åligge den, som eger marken der diket framgår, så vida ej annan är dertill förpligtad eller af ålder hållit diket.

Till sådant dike må en hvar leda nya diken, der det utan skada ske kan. Tarfvas omläggning, utvidgning eller fördjupning af diket, gånge derom som i 4 § sägs.

§ 2.

Delegare i samfäld mark skola afloppsdikey hålla, hvar efter thy, som han del eger i den mark, för hvilken diket göres.

§ 3.

Der grannars åkrar eller odlingsbara egor intill hvarandra ligga och diken dem emellan tarfvas, skall halfva diket af hvarderas jord tagas och af hvardera hållas till den storlek som nödig är.

§ 4.

1. Nu vill man för jords odling eller förbättring dike göra: möter annans jord; då må denne ej hindra vattnets aflopp. Kan det ej föras af utan dike och åsämjer dem ej; då skall diknings-skyldigheten fördelas efter thy en hvar af dikningen nytta hemtar. Har den, som nedanföre är, af diket mindre gagn än mot kostnad och intrång svarar, varde diknings-skyldigheten för honom i mån deraf jemkad eller ersättning honom lemnad af den eller dem, som i dikningen deltaga, allt efter hvad skäligt pröfvas. Har han ej särdeles nytta af diket, när det anlägges, men finnes sedan, genom förändradt bruk af jorden, deraf mera gagn vinna, varde då diknings-skyldigheten för framtiden i samma mån jemkad.

2. Afdikning af kärr eller mosse eller annan vattendränkta mark må ej så ske, att skada genom öfversvämning eller annorledes uppkommer.

§ 5.

Vill man för jords afdikning begagna afloppsdike, som å annans egor efter denna förordnings utfärdande upptaget är, eller utvidga eller fördjupa sådant dike; gånge dermed som om anläggning af nytt dike i 4 § sägs.

§ 6.

Diknings-skyldighet skall så bestämmas, att den mark, för hvilken dikas skall, må kunna torrläggas till 4 fots djup, der det ske kan och ej annorlunda åsämjes.

§ 7.

Uppstår emellan den, som dike tarfvar, och den, genom hvars jord det skall gå, tvist om dikets storlek eller hvar det läggas skall; varde derom så förordnad, att ändamålet af diket med minsta olägenhet för den, genom hvars jord det går, vinnas må; dock vare ingen berättigad att, utan egarens samtycke, anlägga dike genom annans tomt eller trädgård.

§ 8.

Jord, som kastas upp ur öppet dike, må ej läggas så, att den kan skada dikets bestånd eller hindra vattnets afrinnande till diket.

Å hvar sida om öppet dike räknas ren till högst två fots bredd.

§ 9.

§ 9.

Skall någon, till följd af hvad i 4 § sägs, dike å annans egor göra; då må den, som marken eger, dikningen sjelf besörja mot den ersättning, som skälig pröfvas; vare dock, der han den rätt begagna vill, skyldig att arbetet vid tillsägelse skyndsamt verkställa.

§ 10.

Dike må ej öfver annans egor upptagas, innan den ersättning, som till följd af stadgandet i 4 § utgå bör, blifvit gulden.

§ 11.

Försummar den, som dertill skyldig är, att hålla dike i giltigt stånd och bättrar han ej skyndsamt derå förefunnen brist, då han derom tillsagd varder, ersätte all den skada och förlust, som deraf tillskyndas annan.

§ 12.

Behörig att syn hålla och, efter hvad nedan sägs, pröfva förekommande frågor om dikning, som angå flere jordegares rätt, vare Landtmätare eller annan person som af Konungens Befallningshafvande blifvit bemyndigad att sådana ärenden handlägga.

§ 13.

Vill någon, utan att sin talan genast till rätten instämma, hafva fråga pröfvad, som angår dikning, hvaraf annans rätt är beroende, eller tvinga annan att fullgöra honom åliggande diknings- eller upprensningsskyldighet, då må han hos syneman, som i 12 § omtalas, göra skriftlig anmälan derom och tillika uppgifva dem, som frågan kan angå. Syneman utsätte då, i samråd med sökanden, tid för syn å stället, samt teckne å den ingifna skriften besked derom med tillkännagifvande, att densamma bör genom sökandens försorg minst 14 dagar före synen bevisligen delgifvas dem, hvilkas rätt är af frågan beroende; dock må, derest till följd af inträffad eller befarad skada större skyndsamhet är af nöden, kortare kallelsetid kunna af synemännen bestämmas.

Syneman biträdes af två gode män, hvilka äro antingen ledamöter i

egodelningsrätt, skiftesgodemän eller nämndemän; och eger syneman att efter eget val gode männen tillkalla.

§ 14.

Uteblifver å den för synen utsatta dagen sökanden, vare frågan förfallen och denne skyldig godtgöra såväl syneför rättare som öfrige inkallade personer deras resekostnader och tidspillan. Försummar annan kallad sak-egare att sig infinna, gånge förrättningen för sig utan hinder deraf.

§ 15.

Om jäf emot syneman eller god man gälle hvad i 31 § af Kongl. Skiftesstadgan den 9 November 1866 i tillämpliga delar stadgas.

§ 16.

Förrättningsmännen hafva att undersöka alla de omständigheter, hvilka kunna på frågans afgörande inverka, samt söka emellan vederbörande rätts-egare åstadkomma godvillig förening, som skall af dem alla underskrifvas; men kan förening icke åstadkommas, böra förrättningsmännen afgifva utlåtande, hvaruti bestämmes:

- 1:o) Dikets läge och storlek.
- 2:o) Hvarest och huru broar och trummor böra inrättas.
- 3:o) Om dikesjorden bör från egorna bortföras, eller i motsatt fall om godtgörelse till jordegare bör gifvas.
- 4:o) Hvilken nytta genom föreslaget eller verkställt dikningsarbete tillskyndas den ene eller andre jordegaren, och huru ifrågakommande kostnader med afseende derå böra beräknas, fördelas eller jemkas.
- 5:o) Huruvida och i hvad mån påfordrad upprensning af dike skall ske.
- 6:o) När dikningen må påbörjas och sednast skall vara fullbordad, samt
- 7:o) Huru synekostnaden, hvilken alltid bör af sökanden förskjutas, skall emellan dem, som af dikningen hafva båtnad, fördelas eller eljest utgöras, med mera sådant, som till fullständig utredning hörer och till förebyggande af framtida tvister lända kan.

§ 17.

Stanna syneman och gode männen uti stridiga meningar i de fall, då beslut eller utlåtande af dem meddelas skall, gånge efter hvad de fleste säga. Har hvar sin särskilda mening gälle synemannens; dock skall hvarderas mening med skälen dertill korteligen i protokollet antecknas.

§ 18.

Finna förrättningsmännen att frågan rör annan än den, som blifvit kallad eller vid förrättningen eljest är tillstädes, varde förrättningen, för nämnde sakegares inkallande, såsom i 13 § sägs, till annan dag uppskjuten.

§ 19.

Syneman åligger att, innan han från förrättningsstället afreser, tillhandahålla den, som såuant begär, afskrift af det i ärendet förda protokoll jemte det af förrättningsmännen meddelade beslut.

§ 20.

Förrättningsmännens beslut går i verkställighet, såvida icke missnöjd part inom 30 dagar efter förrättningens afslutande stämmer sitt klander till rätten in, dock ege rätten, utan hinder af sådan verkställighet, till pröfning upptaga den talan, som efter sagde tid kan varda anhängiggjord rörande ändring af förrättningsmännens beslut i de ersättningsfrågor, hvaröfver utlåtande meddelats.

Förening, som enligt § 16 blifvit träffad, må genast till verkställighet befordras."

Herr *M. Jonsson* har begärt få antecknadt, att han vid ärendets behandling inom Utskottet icke närvarit.
